

Datum
2016-12-14
Ert datum
2016-10-07

Vårt diarienummer
2016-110-7911
Er beteckning
A2016/01883/I

Kopia: Utbildningsdepartementet

Arbetsmarknadsdepartementet

103 33 STOCKHOLM

Ett nytt regelverk för nyanlända invandrares etablering i arbets- och samhällslivet Ds 2016:35

Centrala studiestödsnämnden (CSN) har beretts tillfälle att yttra sig över förslagen i ovanstående promemoria. CSN tillstyrker promemorians förslag. CSN lämnar dock sammanfattningsvis följande synpunkter och kommentarer avseende promemorians förslag ur studiestödshänseende.

- Avseende förslaget om ändring i 3 kap. 25 § studiestödslagen (1999:1395) anser CSN att det bör övervägas att ytterligare ändra bestämmelsen så att studiemedel inte får lämnas för tid då den studerande är inskriven i ett arbetsmarknadspolitiskt program.
- Förslaget medför behov av anpassningar i CSN:s informationsutbyte med andra myndigheter.
- Förslaget om att undanta ensamkommande personer i åldern 18-19 år från etableringsstöd medför att utflödet av studiehjälp och extra tillägg kommer att öka.

9.3 Följdändringar i andra författningar

Etableringsersättning som hinder för studiestöd

CSN har sedan en tid uppmärksammat svårigheter med att samordna studiemedel med ersättning för deltagande i arbetsmarknadspolitiskt program, såsom aktivitetsstöd och utvecklingsersättning. Uttrycket som används i samordningsbestämmelsen i 3 kap. 25 § i studiestödslagen (1999:1395), ”för den tid för vilken det lämnas...”, medför svårigheter vid tillämpning av samordningsbestämmelsen.

CSN:s och Försäkringskassans skilda regler för utbetalning av ersättning utgör ett grundläggande problem för en korrekt hantering av samordningsbestämmelsen i studiestödslagen. CSN betalar ut studiemedel i förskott, medan Försäkringskassan betalar ut aktivitetsstöd och utvecklingsersättning i efterskott, varvid stor risk för dubbla utbetalningar utan möjlighet till återkrav föreligger. Samma problem kommer att uppstå med etableringsersättningen. Vidare lämnas studiestöd med belopp som motsvarar studier om 50, 75 eller 100 procent av heltid och beräknas för en vecka eller en 15-dagarsperiod. Aktivitetsstöd och utvecklingsersättning lämnas däremot med ett visst belopp per dag, vilket även är fallet med

---

CSN Huvudkontoret

etableringsersättning. Skillnaderna innebär att det i praktiken är svårt att bedöma exakt hur stöden ska samordnas.

En förutsättning för att en person alls ska vara berättigad till aktivitetsstöd eller utvecklingsersättning är att denne är inskriven i ett arbetsmarknadspolitiskt program. Etableringsersättningen kommer enligt promemorians förslag att omfattas av samma regler. För att förhindra att dubbla ersättningar betalas ut vore det därför lämpligt att samordna programtiden, dvs. tiden för när en person är anvisad deltagande i ett arbetsmarknadspolitiskt program. Istället för att som idag förbjuda att studiemedel lämnas för den tid för vilken det lämnas aktivitetsstöd eller utvecklingsersättning, föreslår CSN att studiestödslagen ändras så att studiestöd inte får lämnas eller tas emot för tid under vilken en person är inskriven för att delta i ett arbetsmarknadspolitiskt program. Principen att den som deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program inte har rätt till ersättning från CSN är dessutom enkel för studerande att ta till sig.

Uppgift om programtid bör lämnas till CSN av endast en aktör som har möjlighet att ha en sammanhållande roll, istället för att flera olika anordnare rapporterar uppgifter om programtid.

I och med att rätten till etableringsersättning nu föreslås samordnas med studiestöd på samma sätt som aktivitetsstöd och utvecklingsersättning, anser CSN att det bör övervägas att förändra samordningsbestämmelsen i denna del. CSN föreslår därför att 3 kap. 25 § studiestödslagen ändras så att första stycket 2 punkten utgår och ett nytt stycke (stycke 5) införs enligt följande.

*Lydelseenligt promemorians (Ds
2016:35) förslag*

CSN:s förslag till ny lydelse

3 kap. 25 §

Studiemedel får inte lämnas eller tas emot för den tid för vilken det lämnas

1. Studiehjälp enligt 2 kap.,

2. aktivitetsstöd,
utvecklingsersättning *eller*
etableringsersättning för att delta i
ett arbetsmarknadspolitiskt
program,

3. utbildningsbidrag för doktorander,
4. sjukersättning, aktivitetsersättning
eller rehabiliteringsersättning enligt
socialförsäkringsbalken

2. utbildningsbidrag för doktorander,
3. sjukersättning, aktivitetsersättning
eller rehabiliteringsersättning enligt
socialförsäkringsbalken

5. statsbidrag som administreras av Specialpedagogiska skolmyndigheten för a) kortare studier om funktionshinder, b) kortare studier på grundskole- eller gymnasienivå som är särskilt anpassade för personer med funktionshinder, och c) studier inom särskild utbildning för vuxna, 6. statsbidrag som administreras av Sametinget för kortare studier i alfabetisering i samiska, 7. utbildningsbidrag för kompletterande pedagogisk utbildning som leder till ämneslärarexamen för personer som har en examen på forskarnivå, eller 8. studiestartsstöd enligt lagen (0000:00) om studiestartsstöd.	4. statsbidrag som administreras av Specialpedagogiska skolmyndigheten för a) kortare studier om funktionshinder, b) kortare studier på grundskole- eller gymnasienivå som är särskilt anpassade för personer med funktionshinder, och c) studier inom särskild utbildning för vuxna, 5. statsbidrag som administreras av Sametinget för kortare studier i alfabetisering i samiska, 6. utbildningsbidrag för kompletterande pedagogisk utbildning som leder till ämneslärarexamen för personer som har en examen på forskarnivå, eller 7. studiestartsstöd enligt lagen (0000:00) om studiestartsstöd.

Studiemedel får inte lämnas för den tid då den studerande tjänstgör enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarspåbudsplikten eller fullgör utbildning till reserv- eller yrkesofficer.

Studiemedel får inte lämnas för högskoleutbildning på forskarnivå om den studerande är eller har varit anställd som doktorand eller har eller har haft utbildningsbidrag för doktorander.

Studiemedel får inte lämnas för den tid då den studerande beviljats studiestöd eller motsvarande studiefinansiering från ett annat land. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilken utländsk studiefinansiering som ska omfattas av detta stycke.

Studiemedel får inte lämnas för tid då den studerande är anvisad ett arbetsmarknadspolitiskt program på heltid som kan ge rätt till aktivitetsstöd, utvecklingsersättning eller etableringsersättning. Till den som är anvisad ett arbetsmarknadspolitiskt program på deltid som kan ge rätt till aktivitetsstöd, utvecklingsersättning eller etableringsersättning, får studiemedel som

*mest lämnas för resterande tid, upp till
beltid.*

Regeringen får meddela föreskrifter om avvikelser från första stycket.

11.2 Konsekvenser för enskilda

Regelverket för att få det högre bidraget för unga inom studiemedelssystemet syftar till att rekrytera ungdomar upp till 25 år till nya studier eller till en återgång till studier. CSN vill poängtera att en person som påbörjar sina studier under etableringsprogrammet emellertid inte längre tillhör målgruppen för det högre bidraget för unga.

11.3 Konsekvenser för statliga myndigheter

Införandet av ett nytt program påverkar CSN genom att myndigheten behöver göra Anpassningar i informationsutbytet samt i mottagande system och informationstexter. Dagens informationsutbyte är inte en helt maskinell hantering utan innehåller manuella delar. Anpassningen av systemet för informationsutbytet blir mindre om rapporteringen kommer att göras via Försäkringskassan, eftersom CSN redan tar emot andra rapporteringar från Försäkringskassan idag. För det fall rapporteringen ska göras direkt av Arbetsförmedlingen krävs mer systemutveckling hos CSN.

11.4 Konsekvenser för statens budget

Eftersom etableringsuppdraget inte ska gälla nyanlända ensamkommande personer i åldern 18-19 år, innebär förslaget att det kommer att ske en förskjutning av statens budget från etableringsersättning till studiehjälp för denna grupp. Hur många av dessa personer som skulle bli aktuella för studiehjälp är omöjligt att avgöra, men det kan konstateras att utflödet kommer att öka. Det bör i sammanhanget påpekas att de ensamkommande i stor utsträckning ansöker om extra tillägg.

Beslut om detta remissvar har fattats av chefsjuristen Åke Svensson efter föredragning av verksjuristen Sara Ljung. I arbetet med remissvaret har även verksamhetsutvecklarna Maria Grahn Sillén och Eva Rummel deltagit.

Åke Svensson

Sara Ljung